ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NILS WAHL
της 25ης Ιουλίου 2018 [1]

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-174/17 P και C-222/17 P

Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
κατά
Plásticos Españoles, SA (ASPLA)
Armando Álvarez, SA (C-174/17 P)
και
Plásticos Españoles, SA (ASPLA)
Armando Álvarez, SA
κατά

Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπουμένης από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(C-222/17 P)

«Αίτηση αναιρέσεως – Παραδεκτό – Εξωσυμβατική ευθύνη – Εύλογη διάρκεια της δίκης – Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Υποχρέωση εκδικάσεως εντός εύλογου χρόνου – Υλική ζημία – Έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως – Τόκοι – Αιτιώδης σύνδεσμος»

1. Ποια είναι τα είδη ζημίας τα οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρεούται, βάσει του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, να αποκαθιστά σε ιδιώτες των οποίων το δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή τους εντός εύλογης προθεσμίας παραβιάστηκε από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Ειδικότερα, υπό ποιες περιστάσεις θα πρέπει να καταβάλλεται αποζημίωση για τη ζημία που προβάλλεται ότι προκλήθηκε συνεπεία της υπερβολικής καθυστερήσεως ως προς την εκδίκαση της υποθέσεως;

2. Αυτά είναι, ουσιαστικά, τα καίρια ζητήματα που εγείρουν οι αναιρέσεις που άσκησαν η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης [2], αφενός, και οι Plásticos Españoles, SA (στο εξής: ASPLA) και Armando Álvarez, SA κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Φεβρουαρίου 2017, ASPLA και Armando Álvarez κατά Ευρωπαϊκής Ένωσης, T-40/15 (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση) [3], με την οποία το Γενικό Δικαστήριο επιδίκασε στις ASPLA και Armando Álvarez αποζημίωση σε αποκατάσταση της υλικής ζημίας που υπέστησαν οι εταιρίες αυτές λόγω υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2011, ASPLA κατά Επιτροπής, T-76/06 [4], και Álvarez κατά Επιτροπής, T-78/06 [5].

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 Η οποία στο εξής για λόγους απλουστεύσεως θα αναφέρεται ως «Ευρωπαϊκή Ένωση».

3 EU:T:2017:105.

4 Μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:672.

5 Μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:673.

3. Παρόμοια σε μεγάλο βαθμό ζητήματα εγείρουν και οι τέσσερις άλλες αναιρέσεις –δύο που ασκήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, και δύο από άλλες εταιρίες– κατά δύο αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου με τις οποίες επιδικάστηκαν αποζημιώσεις για την υλική και τη μη υλική ζημία που υπέστησαν οι εν λόγω επιχειρήσεις συνεπεία της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης. Και όσον αφορά τις υποθέσεις αυτές, θα αναπτύξω τις προτάσεις μου αυθημερόν [6]. Ως εκ τούτου, οι παρούσες προτάσεις θα πρέπει να αναγνωσθούν σε συνδυασμό με εκείνες.

I. Ιστορικό της διαδικασίας

4. Με δικόγραφα που κατέθεσαν στις 24 Φεβρουαρίου 2006, η ASPLA, αφενός, και η Armando Álvarez, αφετέρου, άσκησαν προσφυγές δυνάμει του (νυν) άρθρου 263 ΣΛΕΕ κατά της αποφάσεως C(2005) 4634 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2005, εκδοθείσας κατ' εφαρμογήν του άρθρου [101 ΣΛΕΕ] (υπόθεση COMP/F/38.354 – Βιομηχανικοί σάκοι) [στο εξής: απόφαση C(2005) 4634)] [7].

5. Με δύο αποφάσεις του της 16ης Νοεμβρίου 2011, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις ως άνω προσφυγές [8]. Οι ASPLA και Armando Álvarez άσκησαν αναιρέσεις κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο, με δύο αποφάσεις του της 22ας Μαΐου 2014 [9], απέρριψε τις αιτήσεις αναιρέσεως.

II. Η ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία και οι αναιρεσιβαλλόμενες αποφάσεις

6. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στις 27 Ιανουαρίου 2015, οι ASPLA και Armando Álvarez άσκησαν προσφυγή, βάσει του άρθρου 268 ΣΛΕΕ, κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αποκατάσταση της ζημίας που φέρονται να υπέστησαν λόγω της διάρκειας της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας, στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2011, στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06. Κατ' ουσίαν, οι ASPLA και Armando Álvarez ζήτησαν από το Γενικό Δικαστήριο να υποχρεώσει την Ένωση να τους καταβάλει αποζημίωση ύψους 3 495 038,66 ευρώ, πλέον τόκων αντισταθμιστικών και υπερημερίας βάσει του επιτοκίου που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) για τις κύριες πράξεις της αναχρηματοδοτήσεως, προσαυξημένου κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες, αρχής γενομένης από την ημερομηνία καταθέσεως της προσφυγής τους.

7. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο υποχρέωσε την Ευρωπαϊκή Ένωση να καταβάλει αποζημίωση 44 951,24 ευρώ στην ASPLA και αποζημίωση 111 042,48 ευρώ στην Armando Álvarez προς αποκατάσταση της υλικής ζημίας που υπέστη καθεμία από τις εταιρίες αυτές λόγω της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2011, ASPLA κατά Επιτροπής (T-76/06) και Armando Álvarez κατά Επιτροπής (T-78/06). Καθένα από τα ως άνω ποσά αποζημιώσεως θα αναπροσαρμοστεί με την επιβολή αντισταθμιστικών τόκων, υπολογιζόμενων με αφετηρία την 27η Ιανουαρίου 2015 και μέχρι τη δημοσίευση της αποφάσεως, βάσει του ετήσιου ποσοστού πληθωρισμού που διαπιστώθηκε από τη Eurostat (Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης), κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, στο κράτος μέλος εντός του οποίου είναι εγκατεστημένες οι εν λόγω εταιρίες. Περαιτέρω, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε καθένα από τα ποσά αποζημιώσεως να προσαυξάνεται με τόκους

6 Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Ευρωπαϊκή Ένωση κατά Gascogne Sack Deutschland και Gascogne, και Gascogne Sack Deutschland και Gascogne κατά Ευρωπαϊκής Ένωσης, C-138/17 P και C-146/17 P· και Ευρωπαϊκή Ένωση κατά Kendrion, C-150/17 P.

7 Οι υποθέσεις που μνημονεύονται στην υποσημείωση 6 ανωτέρω αφορούν επίσης τις διαδικασίες που έχουν κινήσει άλλες επιχειρήσεις-αποδέκτες της αποφάσεως C(2005) 4634.

8 Αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2011, ASPLA κατά Επιτροπής (T-76/06, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:672), και Álvarez κατά Επιτροπής (T-78/06, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:673).

9 Αποφάσεις της 22ας Μαΐου 2014, ASPLA κατά Επιτροπής (C-35/12 P, EU:C:2014:348), και Armando Álvarez κατά Επιτροπής (C-36/12 P, EU:C:2014:349).

υπερημερίας, υπολογιζόμενους με αφετηρία τη δημοσίευση της εν λόγω αποφάσεως και μέχρι πλήρους και ολοσχερούς εξοφλήσεως, βάσει του επιτοκίου που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) για τις κύριες πράξεις της αναχρηματοδοτήσεως, προσαυξημένου κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή κατά τα λοιπά.

8. Όσον αφορά τα δικαστικά έξοδα, το Γενικό Δικαστήριο υποχρέωσε: (i) τις ASPLA και Armando Álvarez, αφενός, και την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφετέρου, να φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους· και (ii) την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να φέρει τα δικαστικά έξοδά της.

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αιτήματα των διαδίκων

9. Με αναίρεση που άσκησε στις 5 Απριλίου 2017, στο πλαίσιο της υποθέσεως C-174/17 P, η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως·

– να απορρίψει ως αβάσιμα τα πρωτόδικα αιτήματα των ASPLA και Armando Álvarez περί επιδικάσεως ποσού 3 495 038,66 ευρώ ως αποζημιώσεως για τη ζημία που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν συνεπεία της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης·

– να καταδικάσει τις ASPLA και Armando Álvarez στα δικαστικά έξοδα.

10. Από την πλευρά τους, οι ASPLA και Armando Álvarez ζητούν από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

– να καταδικάσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στα δικαστικά έξοδα.

11. Με αναίρεση που άσκησαν στις 27 Απριλίου 2017, στο πλαίσιο της υποθέσεως C-222/17 P, οι ASPLA και Armando Álvarez ζητούν από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να υποχρεώσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να καταβάλει στις αναιρεσείουσες το ποσό των 3 495 038,66 ευρώ, πλέον των αναλογούντων τόκων, αντισταθμιστικών και υπερημερίας, ως αποζημίωση για την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου παράβαση του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

– να καταδικάσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στα δικαστικά έξοδα.

12. Από την πλευρά της, η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

– να καταδικάσει τις ASPLA και Armando Álvarez στα δικαστικά έξοδα.

13. Στο πλαίσιο της υποθέσεως C-174/17 P, έγινε δεκτή αίτηση παρεμβάσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς στήριξη των αιτημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

14. Με απόφαση του προέδρου του πρώτου τμήματος της 17ης Απριλίου 2018, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων C-174/17 P και C-222/17 P προς τον σκοπό αναπτύξεως κοινών προτάσεων και εκδόσεως κοινής αποφάσεως.

IV. Εκτίμηση των λόγων αναιρέσεως

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

15. Με το δικόγραφο της αιτήσεώς της στην υπόθεση C-174/17 P, η Ευρωπαϊκή Ένωση προβάλλει δύο λόγους αναιρέσεως, διά των οποίων υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ερμηνεύοντας εσφαλμένα τις έννοιες του «αιτιώδους συνδέσμου» και της «ζημίας». Η Επιτροπή κατ' ουσίαν συντάσσεται με τα επιχειρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

16. Οι ASPLA και Armando Álvarez αποκρούουν αυτούς τους λόγους αναιρέσεως ως αβάσιμους.

17. Με το δικόγραφο της αιτήσεώς τους στην υπόθεση C-222/17 P, οι ASPLA και Armando Álvarez προβάλλουν πέντε λόγους αναιρέσεως. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθώς και ότι δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή του σχετικά με το εύλογο του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ των σταδίων της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την αποτίμηση της υλικής ζημίας που υπέστησαν. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, οι ASPLA και Armando Álvarez διατείνονται ότι το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε εσφαλμένως τον κανόνα non ultra petita κατά την εκτίμηση της υλικής ζημίας που υπέστησαν. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, οι ως άνω εταιρίες διατείνονται ότι το Γενικό Δικαστήριο προσέβαλε τα δικαιώματά τους άμυνας, καθόσον εφάρμοσε μέθοδο υπολογισμού της υλικής τους ζημίας διαφορετική από εκείνη που οι ίδιες πρότειναν. Τέλος, με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως βάλλονται ως αντιφατικές οι κρίσεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως που αφορούν τον προσδιορισμό του χρονικού διαστήματος ως προς το οποίο έπρεπε να αποζημιωθούν οι ASPLA και Armando Álvarez για την υλική ζημία που υπέστησαν.

18. Από την πλευρά της, η Ευρωπαϊκή Ένωση αντικρούει τους λόγους αναιρέσεως που προέβαλαν οι ASPLA και Armando Álvarez και ζητεί την απόρριψή τους.

19. Στις παρούσες προτάσεις μου, θα εξετάσω καταρχάς τους λόγους αναιρέσεως που αφορούν την υλική ζημία. Κατόπιν αυτού, παρέλκει η εξέταση των λόγων αναιρέσεως που αφορούν την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση ότι το χρονικό διάστημα μεταξύ των σταδίων της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας στις υπό κρίση υποθέσεις πρέπει να θεωρηθεί εύλογο.

B. Επί της υλικής ζημίας

20. Οι δύο λόγοι αναιρέσεως που προβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην υπόθεση C-174/17 P, όπως και ο δεύτερος, ο τρίτος, ο τέταρτος και ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν οι ASPLA και Armando Álvarez στην υπόθεση C-222/17 P, αφορούν άπαντες την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την προβαλλόμενη υλική ζημία των ASPLA και Armando Álvarez. Ειδικότερα, άπαντες οι διάδικοι υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εξέταση των αξιώσεων των ASPLA και Armando Álvarez που αφορούν την υλική ζημία τους που προκλήθηκε συνεπεία των εξόδων για τη σύσταση τραπεζικής εγγυήσεως, την οποία παρείχαν στην Επιτροπή προκειμένου να αποφύγουν την άμεση καταβολή του προστίμου που τους επιβλήθηκε με την απόφαση C(2005) 4634. Οι ASPLA και Armando Álvarez υποστηρίζουν επίσης ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο μέτρο που απέρριψε την αξίωσή τους να αποζημιωθούν για τους τόκους που κατέβαλαν στην Επιτροπή κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση.

21. Κρίνω σκόπιμο να αρχίσω τη νομική μου ανάλυση σχετικά με τα θέματα αυτά από την εξέταση των επιχειρημάτων που αφορούν τα έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως που κατέβαλαν οι ASPLA και Armando Álvarez. Για τον σκοπό αυτό, θα εξετάσω αρχικά τον *πρώτο* λόγο αναιρέσεως που προβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Εν συνεχεία, θα εξετάσω –για λόγους πληρότητας και μόνον– τον *δεύτερο* λόγο αναιρέσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατόπιν αυτών, παρέλκει η εξέταση των λοιπών λόγων αναιρέσεως που προβάλλουν οι ASPLA και Armando Álvarez.

22. Τέλος, θα εξετάσω τον *δεύτερο* λόγο αναιρέσεως των ASPLA και Armando Álvarez, ο οποίος αφορά την καταβολή τόκων επί του προστίμου κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση.

1. Έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως: επί της υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου

23. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως η Ευρωπαϊκή Ένωση, υποστηριζόμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αμφισβητεί την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία και εφαρμογή της έννοιας του «αιτιώδους συνδέσμου». Κατ' ουσίαν, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παραβάσεως –εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου– της υποχρεώσεως εκδόσεως αποφάσεως εντός εύλογης προθεσμίας στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06, και της ζημίας των ASPLA και Armando Álvarez που οφείλεται στην πληρωμή των εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση υπογραμμίζει ότι η ζημία αυτή υπήρξε συνέπεια της επιλογής των ASPLA και Armando Álvarez να διατηρήσουν ενεργή την τραπεζική εγγύηση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, αντί να καταβάλουν το επιβληθέν από την Επιτροπή πρόστιμο. Από την πλευρά τους, οι ASPLA και Armando Álvarez συνηγορούν, στο σημείο αυτό, υπέρ της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως: κατά την άποψή τους, τα έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως που κατέβαλαν κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση υπήρξαν συνέπεια της ίδιας της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης.

24. Στη συνέχεια, και αφού επεξηγήσω εν συντομία το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου, θα διευκρινίσω τους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη μου, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι βάσιμος.

25. Στις σκέψεις 84 και 85 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο παραπέμπει στην πάγια νομολογία, κατά την οποία η ζημία της οποίας ζητείται η αποκατάσταση στο πλαίσιο αγωγής λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης πρέπει να είναι πραγματική και βέβαιη, στοιχείο το οποίο πρέπει να αποδείξει ο ενάγων. Στον ενάγοντα εναπόκειται επίσης να αποδείξει την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου –ήτοι, αρκούντως άμεσης σχέσεως αιτίου προς αιτιατό– μεταξύ της προσαπτομένης πράξεως ή παραλείψεως και της προβαλλομένης ζημίας.

26. Στις σκέψεις 104 έως 107 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο παρατηρεί ότι, αν η διαδικασία στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06 δεν είχε υπερβεί τα όρια της εύλογης διάρκειας της δίκης, οι ASPLA και Armando Álvarez δεν θα χρειαζόταν να υποβληθούν σε έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση αυτή. Κατά την άποψή του, τούτο σημαίνει ότι υφίσταται σχέση αιτίου προς αιτιατό μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης και της επελεύσεως της ζημίας που υπέστησαν οι ASPLA και Armando Álvarez λόγω της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην εν λόγω υπέρβαση.

27. Παραπέμποντας σε παλαιότερη νομολογία (στο εξής: νομολογία Holcim) [10], το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε –στη σκέψη 109 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως– ότι, καταρχήν, η ζημία που συνίσταται σε έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως και την οποία προβάλλει εταιρία στην οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις με απόφαση της Επιτροπής απορρέει από την επιλογή της ίδιας της εταιρίας να προβεί στη σύσταση τραπεζικής εγγυήσεως προκειμένου να μην εκπληρώσει, εντός της προθεσμίας που της έταξε η επίμαχη απόφαση, την υποχρέωση καταβολής του προστίμου. Επομένως, τα έξοδα αυτά δεν μπορεί, υπό κανονικές συνθήκες, να θεωρηθούν *άμεση* συνέπεια της συμπεριφοράς του θεσμικού οργάνου.

28. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο –στις σκέψεις 110 έως 112 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως– αποφάνθηκε ότι η υπό κρίση υπόθεση διαφοροποιείται από τις υποθέσεις εκείνες επί των οποίων διατυπώθηκε η νομολογία Holcim. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν οι ASPLA και Armando Álvarez άσκησαν τις προσφυγές τους στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06, και όταν συνέστησαν την τραπεζική εγγύηση, δεν μπορούσε να προβλεφθεί η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης, και οι ASPLA και Armando Álvarez μπορούσαν βασίμως να προσδοκούν ότι οι εν λόγω προσφυγές θα εκδικάζονταν εντός εύλογου χρόνου. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06 επήλθε μετά την αρχική επιλογή των εναγουσών να συστήσουν τραπεζική εγγύηση. Για τους λόγους αυτούς, αποφάνθηκε ότι η σχέση μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06 και της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση αυτή δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι διερράγη λόγω της αρχικής επιλογής των ASPLA και Armando Álvarez να μην καταβάλουν αμέσως το πρόστιμο, αλλά να συστήσουν τραπεζική εγγύηση. Κατέληξε επομένως στο συμπέρασμα, που διατυπώνεται στη σκέψη 113 της αποφάσεως, ότι υφίσταται αρκούντως άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος υπό την έννοια του άρθρου 340 ΣΛΕΕ.

29. Θεωρώ εσφαλμένη τη συλλογιστική που ακολούθησε το Γενικό Δικαστήριο. Κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο αποδέχεται τη γενική αρχή που απορρέει από τη νομολογία Holcim, εν συνεχεία όμως διακρίνει την υπό κρίση υπόθεση από εκείνες επί των οποίων διαμορφώθηκε η εν λόγω νομολογία. Όπως το Γενικό Δικαστήριο, έτσι και εγώ έχω την πεποίθηση ότι η νομολογία Holcim έχει στέρεες βάσεις, αλλά, αντίθετα από το Γενικό Δικαστήριο, δεν θεωρώ ότι η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει ουσιωδώς από τις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση Holcim: κατά την άποψή μου, κανείς από τους δύο λόγους που –κατά την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου– αιτιολογούν τη διάκριση αυτή δεν είναι πειστικός, είτε οι λόγοι αυτοί εξεταστούν κατά μόνας είτε από κοινού.

30. Προτού εξηγήσω αναλυτικότερα την άποψή μου αυτή, θα ήθελα να τονίσω ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 340 ΣΛΕΕ δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αποκαθιστά κάθε βλαπτική συνέπεια, έστω και απομακρυσμένη, της συμπεριφοράς των οργάνων της [11]. Συνεπώς, στο πλαίσιο αγωγής περί εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης δεν αρκεί ότι η καταγγελλόμενη συμπεριφορά αποτελεί μία από τις αιτίες της προβαλλόμενης ζημίας, αλλά η συμπεριφορά αυτή πρέπει να είναι η *γενεσιουργός* αιτία της ζημίας [12]. Με άλλα λόγια, επαρκώς αιτιώδης σύνδεσμος υφίσταται μόνον όταν η ζημία αποτελεί άμεση συνέπεια της παράνομης πράξεως του υπεύθυνου θεσμικού οργάνου και δεν εξαρτάται από την παρέμβαση άλλων αιτίων, θετική ή αρνητική [13].

10 Βλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2005, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής (T-28/03, EU:T:2005:139, σκέψη 123), και διάταξη της 12ης Δεκεμβρίου 2007, Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-113/04, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:377, σκέψη 38). Σημειώνεται ότι, έως τώρα, το Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία να επικυρώσει τη νομολογία αυτή.

11 Βλ., σχετικώς, απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 1979, Dumortier κ.λπ. κατά Συμβουλίου (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 και 45/79, EU:C:1979:223, σκέψη 21). Πιο πρόσφατα, βλ. διάταξη της 31ης Μαρτίου 2011, Mauerhofer κατά Επιτροπής (C-433/10 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:204, σκέψη 127 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

12 Βλ. διάταξη της 31ης Μαρτίου 2011, Mauerhofer κατά Επιτροπής (C-433/10 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:204, σκέψη 127 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

13 Βλ., σχετικώς, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα A. Trabucchi στην υπόθεση Compagnie continentale France κατά Συμβουλίου (169/73, μη δημοσιευθείσα, EU:C:1974:32, σημείο 4).

α) Η προβλεψιμότητα της παράνομης συμπεριφοράς

31. Ο πρώτος λόγος που, σύμφωνα με το Γενικό Δικαστήριο, διαφοροποιεί την υπό κρίση υπόθεση από εκείνες επί των οποίων διατυπώθηκε η νομολογία Holcim είναι ότι, κατά τον χρόνο που οι ASPLA και Armando Álvarez άσκησαν τις προσφυγές τους στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06, και κατά τον χρόνο που συνέστησαν την τραπεζική εγγύηση, η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου δεν ήταν *προβλέψιμη*.

32. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή είναι, καταρχάς, ανακριβής. Ατυχώς, ικανός αριθμός υποθέσεων που είχαν κριθεί από το Γενικό Δικαστήριο λίγο πριν από την άσκηση των προσφυγών στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06 είχαν μεγάλη διάρκεια[14]. Τούτο ισχύει ιδίως για υποθέσεις σχετικές με την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ, και ειδικότερα για υποθέσεις συμπράξεων (καρτέλ)[15], που φημίζονται για τον περίπλοκο και χρονοβόρο χαρακτήρα τους και που ενδεχομένως δημιουργούν την ανάγκη για παράλληλο ή συντονισμένο χειρισμό αρκετών υποθέσεων ταυτοχρόνως.

33. Είναι αλήθεια ότι οι ASPLA και Armando Álvarez, όπως και κάθε άλλος προσφεύγων, μπορούσαν να προσδοκούν ότι οι υποθέσεις τους θα εκδικαστούν εντός εύλογης προθεσμίας. Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της πρακτικής του Γενικού Δικαστηρίου και του δικαστικού φόρτου εργασίας κατά τον κρίσιμο χρόνο, ο υπολογισμός της πιθανής διάρκειας της δίκης προκειμένου να προσδιοριστεί το δυνητικό συνολικό κόστος της τραπεζικής εγγυήσεως αποτελούσε ένα μάλλον αβέβαιο και δύσκολο εγχείρημα.

34. Κατά δεύτερο και σημαντικότερο, ανεξαρτήτως αν η υπερβολική καθυστέρηση στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06 μπορούσε να προβλεφθεί, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη κάνοντας επίκληση της έννοιας της «προβλεψιμότητας» προκειμένου να αιτιολογήσει την ύπαρξη επαρκούς αιτιώδους συνδέσμου που στοιχειοθετεί ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

35. Το βασικό ερώτημα στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι αν ο ζημιωθείς ήταν σε θέση να προβλέψει το παράνομο συμβάν που προκάλεσε την προβαλλόμενη ζημία. Στην υπό κρίση υπόθεση, το καθοριστικό ζήτημα προκειμένου να θεμελιωθεί εξωσυμβατική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι, κατά πρώτο και κύριο λόγο, αν η προβαλλόμενη ζημία αποτελεί *άμεση* συνέπεια της παράνομης συμπεριφοράς του θεσμικού οργάνου.

36. Το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να εξετάσει ενδελεχώς το σημείο αυτό. Φρονώ ότι, στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, η ενδεχόμενη αδυναμία προβλέψεως της υπερβολικής καθυστερήσεως θα μπορούσε να έχει σημασία σε δύο μόνο περιπτώσεις. Εντούτοις, καμία εξ αυτών των δύο δεν συντρέχει στην υπό κρίση υπόθεση.

37. Αφενός, το ως άνω στοιχείο θα μπορούσε να έχει σημασία αν ήταν αδύνατον για τις ASPLA και Armando Álvarez να ανακαλέσουν –σε μεταγενέστερο στάδιο– την αρχική απόφαση που είχαν λάβει να αναβάλουν την πληρωμή και να συστήσουν τραπεζική εγγύηση. Ωστόσο, όπως θα εκτεθεί κατωτέρω στα σημεία 49 έως 52, κάτι τέτοιο δεν ισχύει: σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας, οι ASPLA και Armando Álvarez είχαν την ευχέρεια να διευθετήσουν το πρόστιμο και να αποσύρουν την τραπεζική εγγύηση. Επομένως, ακόμη και αν δεν ήταν αρχικά δυνατόν να προβλέψουν οι ASPLA και Armando Álvarez το άνω συμβάν, είχαν πάντως τη δυνατότητα να προσαρμόσουν σε αυτό τη στάση τους εκ των υστέρων.

14 Βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις της 13ης Ιανουαρίου 2004, Thermenhotel Stoiser Franz κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-158/99, EU:T:2004:2)· της 11ης Μαΐου 2005, Saxonia Edelmetalle κατά Επιτροπής (T-111/01 και T-133/01, EU:T:2005:166)· της 19ης Οκτωβρίου 2005, Freistaat Thüringen κατά Επιτροπής (T-318/00, EU:T:2005:363), και της 14ης Δεκεμβρίου 2005, Laboratoire du Bain κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (T-151/00, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2005:450).

15 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 2003, Marlines κατά Επιτροπής (T-56/99, EU:T:2003:333)· της 8ης Ιουλίου 2004, Mannesmannröhren-Werke κατά Επιτροπής (T-44/00, EU:T:2004:218)· της 14ης Δεκεμβρίου 2005, Honeywell κατά Επιτροπής (T-209/01, EU:T:2005:455), και της 15ης Μαρτίου 2006, BASF κατά Επιτροπής (T-15/02, EU:T:2006:74).

38. Αφετέρου, η ενδεχόμενη αδυναμία προβλέψεως της υπερβολικής καθυστερήσεως θα μπορούσε επίσης να έχει σημασία εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε υποστηρίξει, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ότι οι ASPLA και Armando Álvarez δεν επέδειξαν τη δέουσα επιμέλεια ώστε να αποτρέψουν τη ζημία –ή να περιορίσουν την έκτασή της– που θα μπορούσε να ανακύψει από την επιλογή τους να αναβάλουν την καταβολή του προστίμου μέχρι το τέλος της ένδικης διαδικασίας.

39. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης, πρέπει να ερευνάται αν ο ζημιωθείς επέδειξε, ως συνετός πολίτης, τη δέουσα επιμέλεια, ώστε να αποτρέψει τη ζημία ή να περιορίσει την έκτασή της. Ο αιτιώδης σύνδεσμος μπορεί να διαρρηχθεί από αμελή συμπεριφορά του ζημιωθέντος, εφόσον η συμπεριφορά αυτή αποδεικνύεται ότι συνιστά τη βασική αιτία της ζημίας[16].

40. Ωστόσο, ο λόγος για τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε το ως άνω στοιχείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν είναι αυτός. Το Γενικό Δικαστήριο δεν χρησιμοποίησε το κριτήριο της προβλεψιμότητας προκειμένου να εξετάσει κατά πόσον η αμελής συμπεριφορά των ASPLA και Armando Álvarez διέρρηξε τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της προβαλλομένης ζημίας και της προσαπτομένης συμπεριφοράς του θεσμικού οργάνου της ΕΕ· αντ' αυτού, επιστράτευσε την έννοια αυτή προκειμένου να θεμελιώσει, ως πρώτο βήμα, την ίδια την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου.

41. Εντούτοις, τυχόν αδυναμία προβλέψεως του γενεσιουργού της προβαλλομένης ζημίας γεγονότος ουδέν υποδηλώνει σχετικά με *τον καθοριστικό παράγοντα* της προβαλλομένης ζημίας. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι η υπερβολική καθυστέρηση δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί, το γεγονός αυτό δεν αποτελεί ούτε αναγκαία ούτε επαρκή συνθήκη για την αναγνώριση της ευθύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

42. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, φρονώ ότι, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε την έννοια της «προβλεψιμότητας» για τους σκοπούς του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, προκειμένου να θεμελιώσει την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της προβαλλομένης ζημίας και της προσαπτομένης συμπεριφοράς.

β) Η έλλειψη επιλογής των ASPLA και Armando Álvarez

43. Ο δεύτερος λόγος που, κατά το Γενικό Δικαστήριο, διαφοροποιεί την υπόθεση T-40/15 από εκείνες επί των οποίων διατυπώθηκε η νομολογία Holcim είναι ότι η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06 προέκυψε *μετά* την απόφαση των ASPLA και Armando Álvarez να συστήσουν τραπεζική εγγύηση.

44. Και αυτό το στοιχείο είναι, κατά τη γνώμη μου, άνευ σημασίας.

45. Θα πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι κάθε απόφαση της Επιτροπής, όπως εν προκειμένω η απόφαση C(2005) 4634, είναι νομικά δεσμευτική και τεκμαίρεται νόμιμη μέχρις ότου ακυρωθεί από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης. Στην περίπτωση που μια επιχείρηση, στην οποία επιβλήθηκε πρόστιμο από την Επιτροπή, θεωρεί ότι η απόφαση της Επιτροπής είναι μη νόμιμη και ότι η άμεση συμμόρφωση με αυτήν ενδέχεται να προκαλέσει ανεπανόρθωτη ζημία, έχει τη δυνατότητα να υποβάλει στα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης αίτηση για τη λήψη προσωρινών μέτρων σύμφωνα με τα άρθρα 278 και 279 ΣΛΕΕ, για τον χρόνο που μεσολαβεί ωσότου κριθεί το κύρος της αποφάσεως.

16 Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Trubowest Handel και Makarov κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-419/08 P, EU:C:2010:147, σκέψη 61). Η αρχή αυτή, όπως έχει επανειλημμένως κρίνει το Δικαστήριο, αποτελεί γενικής ισχύος αρχή, κοινή στις έννομες τάξεις των κρατών μελών: βλ., σχετικώς, την απόφαση της 5ης Μαρτίου 1996, Brasserie du pêcheur και Factortame (C-46/93 και C-48/93, EU:C:1996:79, σκέψη 85 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

46. Εάν δεν υποβληθεί τέτοια αίτηση, ή εάν απορριφθεί από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης, το πρόστιμο πρέπει κατά κανόνα να καταβληθεί εντός της προθεσμίας που τάσσει η απόφαση. Ωστόσο, οι δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ[17] επιτρέπουν στην Επιτροπή να χορηγήσει συμπληρωματική προθεσμία για την καταβολή του προστίμου, υπό τον όρο ότι ο οφειλέτης δεσμεύεται να καταβάλει τους τόκους εκπρόθεσμης καταβολής και ότι συνιστά χρηματική εγγύηση η οποία καλύπτει την οφειλή που δεν έχει εισπραχθεί ακόμη ως προς το κεφάλαιο και ως προς τους τόκους.

47. Επομένως, στις επιχειρήσεις που προτίθενται να προσβάλλουν το πρόστιμο ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης, προσφέρεται η επιλογή είτε να προχωρήσουν στην άμεση διευθέτηση αυτού (ο κανόνας) είτε να ζητήσουν να γίνει αποδεκτή η σύσταση χρηματικής εγγυήσεως (η εξαίρεση). Αντιθέτως με όσα ισχυρίζονται οι ASPLA και Armando Álvarez, η δυνατότητα που τους προσφέρει η διάταξη του άρθρου 85 του κανονισμού 2342/2002 συνιστά όντως εξαίρεση. Ο κανόνας, όπως κατοχυρώνεται στα άρθρα 278 και 279 ΣΛΕΕ, είναι ότι κάθε απόφαση της Επιτροπής, όπως εν προκειμένω η απόφαση C(2005) 4634, αρχίζει να παράγει αποτελέσματα από την κοινοποίησή της στους αποδέκτες της, και παραμένει εφαρμοστέα ακόμη και σε περίπτωση προσφυγής ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης (εκτός εάν τα εν λόγω δικαιοδοτικά όργανα αναστείλουν την εκτέλεσή της).

48. Η επιλογή της εκάστοτε επιχειρήσεως πρέπει να είναι *δημοσιονομικά ουδέτερη* για την Ένωση: δεν επιτρέπεται η αναβολή εισπράξεως του προστίμου να συνεπάγεται απώλεια για τον προϋπολογισμό της Ένωσης. Ο υπόλογος ο οποίος, σε συνεργασία με τον διατάκτη, λαμβάνει απόφαση σχετικά με την αίτηση της επιχειρήσεως να αναβάλει την καταβολή δεν έχει την εξουσία να τροποποιήσει το ποσό του προστίμου που είχε αποφασίσει η Επιτροπή ως θεσμικό όργανο (δηλαδή το Σώμα των Επιτρόπων). Από την άλλη πλευρά, τυχόν απόφαση της επιχειρήσεως να διευθετήσει το πρόστιμο, παρά την πρόθεσή της να προσβάλει την απόφαση της Επιτροπής ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης, δεν θα πρέπει να οδηγεί σε αδικαιολόγητο πλουτισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, αφενός, αν τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης επικυρώσουν την απόφαση της Επιτροπής, το πρόστιμο του οποίου έχει ανασταλεί η πληρωμή καθίσταται απαιτητό με τόκο. Αφετέρου, τυχόν ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής συνεπάγεται υποχρέωση της Ένωσης να επιστρέψει τα καταβληθέντα ποσά, προσαυξημένα κατά το ισχύον επιτόκιο[18].

49. Η απόφαση της επιχειρήσεως να αναβάλει την καταβολή του προστίμου παρέχει προφανώς σε αυτήν τη δυνατότητα να συνεχίσει να χρησιμοποιεί τα αντίστοιχα ποσά κατά τον χρόνο της εκκρεμοδικίας. Ωστόσο, συνεπάγεται επίσης για την επιχείρηση ορισμένες πρόσθετες δαπάνες (εκείνες που συνδέονται με τη σύσταση της τραπεζικής εγγυήσεως), τις οποίες θα πρέπει να επωμιστεί ακόμη και στην περίπτωση που θα επιτύχει τελικά την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Εναπόκειται, επομένως, στην εκάστοτε επιχείρηση στην οποία επιβλήθηκε πρόστιμο από την Επιτροπή να εκτιμήσει εάν είναι οικονομικά επωφελέστερο γι' αυτήν να διευθετήσει το πρόστιμο εντός της ταχθείσας προθεσμίας, ή να ζητήσει την αναβολή της καταβολής του και να συστήσει τραπεζική εγγύηση.

17 Άρθρο 85 του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2342/2002 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 2002, για τη θέσπιση των κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου, για τη θέσπιση του Δημοσιονομικού Κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 2002, L 357, σ. 1). Ο κανονισμός αυτός, εφαρμοστέος κατά τον κρίσιμο χρόνο των πραγματικών περιστατικών, έχει ήδη αντικατασταθεί από τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 1268/2012 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους κανόνες εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης (ΕΕ 2012, L 362, σ. 1).

18 Βλ., σχετικώς, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά IPK International (C-336/13 P, EU:C:2015:83). Όσον αφορά το είδος και το ποσό των τόκων που πρέπει να καταβάλει η Επιτροπή σε εταιρία η οποία είχε καταβάλει πρόστιμο προκειμένου να συμμορφωθεί προς απόφαση εκδοθείσα βάσει του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και εν συνεχεία ακυρωθείσα από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης, βλ. την εκκρεμή υπόθεση T-201/17, Printeos κατά Επιτροπής.

50. Έχει σημασία ότι, αντιθέτως προς ό,τι αφήνει να εννοηθεί η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, η επιλογή αυτή δεν είναι απαραίτητο να γίνει άπαξ και διά παντός. Κάθε επιχείρηση που έχει επιλέξει να συστήσει τραπεζική εγγύηση έχει πάντοτε τη δυνατότητα να αναθεωρήσει την αρχική της απόφαση και να καταβάλει το πρόστιμο[19]. Κατά τον τρόπο αυτό, αποφεύγει τη συσσώρευση επιπρόσθετων τόκων επί του κεφαλαίου και δύναται να ανακαλέσει την προηγουμένως συσταθείσα τραπεζική εγγύηση.

51. Από απόψεως δικαίου της Ένωσης, τίποτα δεν εμποδίζει την εκάστοτε επιχείρηση να ανακαλέσει την τραπεζική εγγύηση και να διευθετήσει το πρόστιμο, εάν θεωρεί ότι αυτό τη συμφέρει περισσότερο. Συνάγεται επομένως ότι, οσάκις η επιχείρηση δεν αναθεωρεί την αρχική της επιλογή σε κανένα χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, τούτο συμβαίνει διότι κατά τεκμήριο η εν λόγω επιχείρηση θεωρεί ότι η διατήρηση της τραπεζικής εγγυήσεως εξακολουθεί να τη συμφέρει. Πράγματι, το ζήτημα αν η αρχική απόφαση εξακολουθεί να παρουσιάζει και στη συνέχεια πλεονεκτήματα εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι –όπως επισημαίνει η Επιτροπή– ενδέχεται να ποικίλλουν σημαντικά με την πάροδο του χρόνου (κόστος δανεισμού, τραπεζική προμήθεια για την εγγύηση, απόδοση του οφειλόμενου ποσού εφόσον αυτό επενδυθεί σε άλλες δραστηριότητες κ.ο.κ.). Από οικονομική σκοπιά, είναι, συνεπώς, εύλογο να υποτεθεί ότι η εκάστοτε επιχείρηση επανεξετάζει τακτικά την αρχική της απόφαση.

52. Επομένως, όπως ορθώς υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση, η επιλογή της συστάσεως τραπεζικής εγγυήσεως αντί της διευθετήσεως του προστίμου που επιβλήθηκε από την Επιτροπή δεν έγινε άπαξ και διά παντός στην αρχή της διαδικασίας: ελεύθερα και συνειδητά, οι ASPLA και Armando Álvarez αποφάσισαν να *εμμείνουν* στην ως άνω επιλογή (ή να την *επιβεβαιώσουν*) καθ' όλη τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06, ακόμη και όταν κατέστη σαφές ότι η διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας παρατεινόταν σημαντικά.

53. Καταλήγοντας όσον αφορά το ζήτημα αυτό, προκύπτει από τα προεκτεθέντα ότι ο δεύτερος λόγος που κατά το Γενικό Δικαστήριο διαφοροποιεί την υπό κρίση υπόθεση από εκείνες επί των οποίων διατυπώθηκε η νομολογία Holcim ερείδεται επί της εξής εσφαλμένης παραδοχής: ότι μόνον η αρχική απόφαση των ASPLA και Armando Álvarez να αναβάλουν την καταβολή του προστίμου και να συστήσουν τραπεζική εγγύηση πριν από την έναρξη της διαδικασίας είχε σημασία εν προκειμένω.

54. Ο εσφαλμένος χαρακτήρας της ως άνω παραδοχής επιβεβαιώνεται άλλωστε εμμέσως και από την ίδια την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

1) Η αντίφαση που ενέχει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

55. Στη σκέψη 119 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο αποφαίνεται ότι δεν υφίσταται αρκούντως άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος όσον αφορά τα έξοδα της τραπεζικής εγγυήσεως που επιβάρυναν τις εταιρίες *μετά* τη δημοσίευση των αποφάσεων στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η καταβολή των εξόδων υπήρξε συνέπεια της ιδίας, αυτόβουλης επιλογής που έκαναν οι ASPLA και Armando Álvarez μετά τη δημοσίευση της ως άνω αποφάσεως να μην καταβάλουν το πρόστιμο, να μη ζητήσουν την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως C(2005) 4634 και να ασκήσουν αναίρεση κατά της ως άνω δικαστικής αποφάσεως. Στην περίπτωση αυτή, είναι δυσχερές να κατανοηθεί γιατί η απόφαση περί διατηρήσεως της τραπεζικής εγγυήσεως ήταν, κατά το Γενικό Δικαστήριο, στοιχείο επαρκώς κρίσιμο ώστε να αποκλείσει την ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης *μετά* τη δημοσίευση της αποφάσεως αλλά όχι *πριν* από αυτήν.

19 Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 12ης Μαΐου 2016, Trioplast Industrier κατά Επιτροπής (T-669/14, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:285, σκέψη 103).

56. Όπως υποστήριξε η Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν φαίνεται να υπάρχει ουσιώδης διαφορά μεταξύ των χρονικών αυτών διαστημάτων για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 340 ΣΛΕΕ. Επίσης, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πρωτοδίκως, οι ASPLA και Armando Álvarez επέλεξαν συνειδητά να μη ζητήσουν την αναστολή εκτελέσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και να διατηρήσουν την τραπεζική εγγύηση μέχρι το πέρας της εν λόγω διαδικασίας. Ως εκ τούτου, η σκέψη 119 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως επιβεβαιώνει ότι τα στοιχεία εκείνα τα οποία –κατά τις σκέψεις 110 έως 112 της ίδιας αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου– διαφοροποιούν την προκειμένη υπόθεση από τη νομολογία Holcim στερούνται σημασίας.

γ) Το μέχρι τούδε συναγόμενο συμπέρασμα

57. Συμπερασματικά, το γεγονός ότι οι ASPLA και Armando Álvarez επιβαρύνθηκαν με τα έξοδα που σχετίζονται με την παροχή τραπεζικής εγγυήσεως στην Επιτροπή κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση αποτελεί αναμφιβόλως *συνέπεια*, μεταξύ άλλων, της αδυναμίας του Γενικού Δικαστηρίου να εκδώσει την απόφασή του εντός εύλογου χρόνου.

58. Εντούτοις, δεν ήταν αυτή η *καθοριστικής σημασίας* αιτία προκλήσεως της προβαλλομένης ζημίας. Ο καθοριστικός παράγοντας ήταν η απόφαση των ASPLA και Armando Álvarez να συνεχίσουν να επωφελούνται από την αιτηθείσα εξαίρεση από την υποχρέωσή τους να καταβάλουν το οφειλόμενο πρόστιμο, έχοντας πλήρη επίγνωση των εξόδων και των κινδύνων που συνεπαγόταν η επιλογή τους. Επομένως, οι αρχές που απορρέουν από τη νομολογία Holcim είναι εφαρμοστέες στην προκειμένη υπόθεση.

59. Για όλους τους ανωτέρω λόγους, φρονώ ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της έννοιας του «αιτιώδους συνδέσμου», κατά την έννοια του άρθρου 340 ΣΛΕΕ. Κατά την άποψή μου, δεν υφίσταται επαρκώς άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06 και της προβαλλομένης ζημίας των ASPLA και Armando Álvarez η οποία οφείλεται στην εκ μέρους τους καταβολή των εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση.

60. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί κατά το μέρος αυτής διά του οποίου διατάσσεται η Ευρωπαϊκή Ένωση να καταβάλει αποζημίωση 44 951,24 ευρώ στην ASPLA και 111 042,48 ευρώ στην Armando Álvarez προς αποκατάσταση της υλικής ζημίας που υπέστησαν οι εταιρίες αυτές λόγω της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2011 στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06.

61. Τούτο σημαίνει ότι, αν το Δικαστήριο συνταχθεί με την πρότασή μου επί του σημείου αυτού, παρέλκει η εξέταση του *δεύτερου* λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και του *τρίτου*, του *τέταρτου* και του *πέμπτου* λόγου αναιρέσεως που προβάλλουν οι ASPLA και Armando Álvarez. Εντούτοις, λόγω της σημασίας που παρουσιάζει το ζήτημα που ανέκυψε και για μελλοντικές υποθέσεις, θεωρώ ότι θα ήταν σκόπιμη, για λόγους πληρότητας και μόνον, η εξέταση του *δεύτερου* λόγου αναιρέσεως που προβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ανάλυση αυτή θα παράσχει επίσης στοιχεία χρήσιμα για την εξέταση του *δεύτερου* λόγου αναιρέσεως των ASPLA και Armando Álvarez.

2. Έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως: επί της έννοιας της «ζημίας»

62. Με τον δεύτερο λόγο της αιτήσεώς της αναιρέσεως, στρεφόμενο κατά των σκέψεων 104 έως 120 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Ευρωπαϊκή Ένωση, υποστηριζόμενη από την Επιτροπή, διατείνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρερμήνευσε την έννοια της «ζημίας». Κατά την άποψή της, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο όφειλε να εξετάσει αν, κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση, τα έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως που κατέβαλαν οι ASPLA και Armando Álvarez

υπερέβαιναν το πλεονέκτημα που εξασφάλισαν αυτές λόγω του ότι συνέχισαν να καρπώνονται το ισόποσο του προστίμου. Από την πλευρά τους, οι ASPLA και Armando Álvarez ζητούν από το Δικαστήριο να απορρίψει αυτόν τον λόγο αναιρέσεως ως αβάσιμο. Κατά την άποψή τους, δεν υπάρχει συνάφεια μεταξύ της όποιας ωφέλειας είχαν οι ASPLA και Armando Álvarez και των απωλειών που αυτές υπέστησαν κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση.

63. Φρονώ ότι και αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι βάσιμος. Πράγματι, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο μέτρο που, χωρίς ιδιαίτερη εξήγηση ή περαιτέρω έρευνα, στις σκέψεις 104 και 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ως αποζημιωτέα *ζημία* κατά την έννοια του άρθρου 340 ΣΛΕΕ τα *έξοδα* τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση.

64. Οι δύο έννοιες πρέπει να παραμείνουν διακριτές.

65. Μια πράξη ή παράλειψη θεσμικού οργάνου της Ένωσης ενδέχεται να έχει διάφορες συνέπειες για την οικονομική κατάσταση επιχειρήσεων όπως οι ASPLA και Armando Álvarez. Ενδέχεται δηλαδή να συνεπάγεται ορισμένα έξοδα για μία επιχείρηση, αλλά, παράλληλα, να αποφέρει σε αυτήν και ορισμένα οφέλη. «Ζημία», υπό την έννοια του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, υφίσταται μόνον όταν το υπόλοιπο μεταξύ κόστους και οφέλους είναι αρνητικό [20]. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να υφίσταται *συνολική ζημία* απορρέουσα από την προσαπτόμενη συμπεριφορά. Σε διαφορετική περίπτωση, θα προέκυπτε η παράδοξη κατάσταση κατά την οποία μια επιχείρηση θα εδικαιούτο να αναζητήσει πρόσθετα ποσά από την Ένωση, παρά το γεγονός ότι επωφελήθηκε οικονομικά από τη συμπεριφορά θεσμικού οργάνου της.

66. Όπως εξηγείται ανωτέρω, στα σημεία 49 και 51 των παρουσών προτάσεων, η απόφαση μιας επιχειρήσεως να αναβάλει την πληρωμή και να συστήσει τραπεζική εγγύηση ναι μεν συνεπάγεται την επιβάρυνσή της με ορισμένα έξοδα, ωστόσο της επιτρέπει δε να καρπώνεται, για ορισμένο χρονικό διάστημα, χρηματικό ποσό το οποίο μπορεί να αποφέρει κέρδη. Οι ποικίλες αυτές συνέπειες δεν είναι άσχετες μεταξύ τους αλλά συνδέονται άρρηκτα: αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

67. Από οικονομική άποψη, η επιλογή της αναβολής πληρωμής του προστίμου συνιστά ουσιαστικά μια μορφή χρηματοδοτήσεως για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση: στην πράξη, μέχρι το πέρας της ένδικης διαδικασίας η εν λόγω επιχείρηση δανείζεται τα χρήματα που οφείλει στην Ένωση από την ίδια την Ένωση. Το συνολικό κόστος αυτής της χρηματοδοτήσεως ανέρχεται, με απλά λόγια, στο άθροισμα του ποσού των εξόδων της τραπεζικής εγγυήσεως και των τόκων με τους οποίους επιβαρύνεται προοδευτικά το κεφάλαιο, σε περίπτωση που η επιχείρηση ηττηθεί στη δίκη. Ωστόσο, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση εστιάζει μόνο στα έξοδα με τα οποία επιβαρύνθηκαν οι ASPLA και Armando Álvarez, ενώ ουδεμία μνεία κάνει σχετικά με τα πιθανά οφέλη ή την εξοικονόμηση που πέτυχαν οι εν λόγω εταιρίες αναβάλλοντας την καταβολή του προστίμου.

68. Κατά την άποψή μου, τούτο αποτελεί σφάλμα του Γενικού Δικαστηρίου. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, στο σημείο 51, τεκμαίρεται ότι κάθε επιχείρηση ενεργεί, ανά πάσα στιγμή, κατά τον τρόπο που η ίδια θεωρεί λογικό από οικονομική και χρηματοπιστωτική άποψη. Ως εκ τούτου, ευλόγως μπορεί να γίνει δεκτό ότι, καθ' όλη τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06, οι ASPLA και Armando Álvarez θεωρούσαν επωφελέστερο για τις ίδιες να συνεχίσουν να δανείζονται από την Ένωση το χρηματικό ποσό που αντιστοιχούσε στο οφειλόμενο πρόστιμο, παρά να διαθέσουν δικά τους ρευστά διαθέσιμα ή να δανειστούν το ποσό αυτό από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

20 Βλ., σχετικώς, απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-104/89 και C-37/90, EU:C:1992:217, σκέψεις 26 επ.).

69. Εάν αυτό ισχύει, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η υπέρμετρη καθυστέρηση της εκδικάσεως των υποθέσεων Τ-76/06 και Τ-78/06 όχι μόνο να μην προξένησε απώλειες στις ASPLA και Armando Álvarez, αλλά να τους προσπόρισε ακόμη και οικονομική ωφέλεια. Τούτο, όμως, δεν είναι δυνατόν να εξακριβωθεί από το σκεπτικό της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εφόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, χωρίς περαιτέρω έρευνα, ότι τα έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση συνιστούν ζημία που υπέστησαν οι ASPLA και Armando Álvarez κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

70. Τέλος, θα ήθελα να προσθέσω ότι, και ως προς το σημείο αυτό, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει αντιφάσεις. Πράγματι, όσον αφορά ένα άλλο σκέλος της προβαλλομένης ζημίας (την καταβολή τόκων επί του ποσού του προστίμου) το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι ASPLA και Armando Álvarez δεν προσκόμισαν στοιχεία δυνάμενα να αποδείξουν ότι, κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση, «το ποσό των τόκων υπερημερίας που καταβλήθηκε μεταγενεστέρως στην Επιτροπή από την Armando Álvarez ήταν μεγαλύτερο από το πλεονέκτημα που εξασφάλισε η εταιρία αυτή λόγω του ότι συνέχισε να καρπώνεται το ισόποσο του προστίμου και των αντίστοιχων τόκων υπερημερίας» [21].

71. Είναι δύσκολο να γίνει κατανοητό για ποιον λόγο το Γενικό Δικαστήριο δεν εφάρμοσε το ίδιο κριτήριο όσον αφορά την προβαλλόμενη ζημία που συνίσταται στην καταβολή των εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως για το ίδιο χρονικό διάστημα.

72. Συμπερασματικά, και ο *δεύτερος* λόγος αναιρέσεως που προβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι βάσιμος.

3. Επί των τόκων

73. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, με τον οποίο βάλλουν κατά των σκέψεων 97 έως 103 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι ASPLA και Armando Álvarez υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας το αίτημά τους αποζημιώσεως για τη ζημία τους που συνίσταται στην καταβολή τόκων, επί του ποσού του προστίμου που τους επιβλήθηκε, για το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση.

74. Στην απόφασή του, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι ASPLA και Armando Álvarez δεν προσκόμισαν στοιχεία δυνάμενα να αποδείξουν ότι, κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση, το ποσό των τόκων υπερημερίας που καταβλήθηκε μεταγενεστέρως στην Επιτροπή ήταν μεγαλύτερο από το πλεονέκτημα που εξασφάλισαν λόγω του ότι συνέχισαν να καρπώνονται το ισόποσο του προστίμου και των αντίστοιχων τόκων υπερημερίας.

75. Κατά την άποψή μου, και για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω στα σημεία 23 έως 72, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το αίτημα των ASPLA και Armando Álvarez. Δεδομένου ότι η προσφυγή των ASPLA και Armando Álvarez απορρίφθηκε τελικώς από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης, οι τόκοι υπερημερίας επί του ποσού του προστίμου, τους οποίους οφείλουν αυτές να καταβάλουν στην Επιτροπή, αποτελούν σαφώς δαπάνη που οι ASPLA και Armando Álvarez υποχρεώθηκαν να επωμιστούν για το χρονικό διάστημα της εκκρεμοδικίας. Ωστόσο, αυτό δεν συνεπάγεται αυτοδικαίως ότι η εν λόγω δαπάνη συνιστά ζημία, κατά την έννοια του άρθρου 340 ΣΛΕΕ.

21 Σκέψη 101 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

76. Ουσιαστικά, στην προκειμένη περίπτωση δεν υφίσταται αρκούντως άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος, κατά την έννοια του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, μεταξύ της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας και της ζημίας που συνίσταται στην καταβολή των τόκων για το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση. Όπως εξηγείται ανωτέρω στο σημείο 52, ο κίνδυνος να επωμιστούν οι ASPLA και Armando Álvarez την ως άνω δαπάνη ανέκυψε από την απόφασή τους να αναβάλουν την καταβολή του προστίμου μέχρι το πέρας της ένδικης διαδικασίας. Οι ASPLA και Armando Álvarez έλαβαν αυτήν την απόφαση αυτοβούλως και με πλήρη επίγνωση των συνακόλουθων οικονομικών συνεπειών.

77. Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν οι ASPLA και Armando Álvarez θα πρέπει να απορριφθεί.

Γ. Περί του εύλογου χρόνου

78. Με τον *πρώτο* λόγο αναιρέσεως, με τον οποίο βάλλουν κατά των σκέψεων 57 έως 83 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι ASPLA και Armando Álvarez υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, όσον αφορά την εκ μέρους του εκτίμηση του κατά πόσον υπήρξε εύλογο το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των σταδίων της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06, καθώς και ότι η εκτίμηση του αυτή στερείται αιτιολογίας. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως έχει δύο σκέλη.

79. Με το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως βάλλονται, αφενός, οι σκέψεις 67 έως 69 και, αφετέρου, η σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Κατά τους ισχυρισμούς των ASPLA και Armando Álvarez, το Γενικό Δικαστήριο δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή του καθόσον έκρινε ότι το χρονικό διάστημα των 15 μηνών μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας συνιστά, καταρχήν, προσήκον χρονικό διάστημα για την εξέταση υποθέσεων όπως οι T-76/06 και T-78/06. Στο ίδιο πνεύμα, οι ASPLA και Armando Álvarez ισχυρίζονται ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή του καθόσον έκρινε ότι η ταυτόχρονη εξέταση συναφών υποθέσεων μπορεί να δικαιολογήσει την επιμήκυνση, κατά ένα μήνα ανά συναφή υπόθεση, του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας.

80. Το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως αφορά την προβαλλόμενη αντίφαση μεταξύ των σκέψεων 72 και 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Οι ASPLA και Armando Álvarez διατείνονται ότι υφίσταται ανακολουθία μεταξύ της αρχικής κρίσεως, ότι το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας μπορεί να επιμηκύνεται κατά ένα μήνα ανά συναφή υπόθεση, και της κρίσεως, εν συνεχεία, ότι δικαιολογείται η επιμήκυνση του χρονικού διαστήματος στην υπόθεση T-78/06 κατά τέσσερις επιπλέον μήνες, λόγω της στενής συνάφειάς της με την υπόθεση T-76/06.

81. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντικρούει αυτόν τον λόγο αναιρέσεως ως αβάσιμο.

82. Κατά την άποψή μου, ο συγκεκριμένος λόγος αναιρέσεως θα πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής, ανεξαρτήτως της βασιμότητάς του.

83. Ακόμη και αν κριθούν βάσιμες οι αιτιάσεις των ASPLA και Armando Álvarez, τούτο δεν συνεπάγεται την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και την επιδίκαση μεγαλύτερης αποζημιώσεως για την υλική ζημία που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν οι ως άνω εταιρίες.

84. Εκτίθενται ανωτέρω, στα σημεία 23 έως 72 και 73 έως 77, αντιστοίχως, οι λόγοι για τους οποίους θεωρώ ότι ούτε τα έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως ούτε οι τόκοι επί του ποσού του προστίμου που κατέβαλαν οι ASPLA και Armando Álvarez κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση συνιστούν ζημία για την οποία οφείλεται αποζημίωση κατ' εφαρμογήν του

άρθρου 340 ΣΛΕΕ. Κατά συνέπεια, αν το Δικαστήριο συνταχθεί με την πρότασή μου επί του σημείου αυτού, η διάρκεια του χρονικού διαστήματος που αντιστοιχεί στην υπέρβαση στερείται σημασίας για τους σκοπούς της παρούσας διαδικασίας. Πράγματι, οι ASPLA και Armando Álvarez δεν αξίωσαν αποζημίωση για άλλες μορφές ζημίας πέρα από όσες εξετάστηκαν ανωτέρω.

V. Συνέπειες της εκτιμήσεως

85. Εάν το Δικαστήριο δεχθεί την εκτίμησή μου, θα πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και να αναιρεθεί αναλόγως το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

86. Δεδομένου ότι, λαμβανομένων υπόψη των διαθέσιμων στοιχείων και της ενώπιον του Δικαστηρίου ανταλλαγής απόψεων, το Δικαστήριο δύναται να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, θα πρέπει να απορρίψει το αίτημα των ASPLA και Armando Álvarez περί αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας που φέρονται να υπέστησαν συνεπεία της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06.

87. Η αίτηση αναιρέσεως των ASPLA και Armando Álvarez θα πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

VI. Επί των δικαστικών εξόδων

88. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

89. Εάν το Δικαστήριο δεχθεί την εκτίμησή μου επί των αιτήσεων αναιρέσεως, τότε, και κατ' εφαρμογήν των άρθρων 137, 138 και 184 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, οι ASPLA και Armando Álvarez θα πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα της παρούσας διαδικασίας όσον αφορά αμφότερους τους βαθμούς δικαιοδοσίας. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδά της.

VII. Πρόταση

90. Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

– να αναιρέσει το σημείο 1 του διατακτικού της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Φεβρουαρίου 2017, ASPLA και Armando Álvarez κατά Ευρωπαϊκής Ένωσης, T-40/15·

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως των ASPLA και Armando Álvarez·

– να απορρίψει το αίτημα των ASPLA και Armando Álvarez περί επιδικάσεως αποζημιώσεως ύψους 3 495 038,66 ευρώ προς αποκατάσταση της υλικής ζημίας που υπέστησαν συνεπεία της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στις υποθέσεις T-76/06 και T-78/06·

– να υποχρεώσει τις ASPLA και Armando Álvarez να φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους, καθώς και τα δικαστικά έξοδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπουμένης από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά αμφότερους τους βαθμούς δικαιοδοσίας·

– να υποχρεώσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να φέρει τα δικαστικά έξοδά της σε αμφότερους τους βαθμούς δικαιοδοσίας.